

HEGEDÜS TIBOR

Egy régi színlap - régie emlékek

A színházi archívumban felfedezett színlap az 1923-ban megtartott matiné emlékét idézi. Ady Endre és Kuncz Aladár egyetlen darabja szerepelt a műsoron, Móricz Zsigmond tragédiáját sem játszották többször. Emlékeimet felfrisítendő: Ady *Rövid színeképét* a Nyugat 1919 és Ady emlékszámban találtam meg, Kuncz Aladár *Látomását* pedig a Pásztortűz c. erdélyi folyóiratban. Századunk első felének ez a három halhatatlanja bevonult már az irodalomtörténetbe, de a lelkes színészeket, akik élet-re hívták Adyt, Móricz *Vadórét*, Kuncz Aladár *Csokonaiját*, bizony bizony majdnem teljesen elfeledték ...

Mint az előadás ifjú nézője idézem Sugár Károlyt, a Nemzeti Színház felejtethetetlen művészt, akit - mert 1919-ben eljátszotta a *Don Quijotét*, elküldtek a Renaissance Színházba, és csak Hevesinek köszönhetette, hogy (ismét a Nemzetiben) Calibanjával a legelső művészek sorába emelkedhetett. Ezen a matinén Ady *Harc a Nagyúrral* c. versét olyan szuggesztív erővel tolmácsolta, hogy nemcsak a közönség, hanem a sajtó is feltűnően ünnepelte.

Toronyi Imre nevére - aki mind a három egyfelvonásost rendezte, és szerepeit vállalta - ki emlékszik? Mint a „legszebben beszélő magyar színészt” évről évre felfedezték... de szerződést ritkán kapott. A Belvárosi és az Új színház tagja volt legtovább. De ez a két műintézet új írókkal és új, bátor darabokkal kísérletezett, ezért gyakran küzdött anyagi nehézségekkel. Gyakran változtak az igazgatók, és még gyakrabban maradtak a színészek szerződés nélkül.

Ez alkalommal is önzetlenül próbáltak és játszottak, mert az előadások tiszta jövedelmét a felállítandó Ady-síremlék javára fordították.

Maklár Zoltánt - színészetünk egyik szeretett nesztorát -, aki Ady darabjában a Tüzlőt, Móricz véres drámájában az Öreg vadórt játszotta, megkérdeztem: mire emlékszik ifjúkori szerepléséből? „Sajnos - válaszolta - sem-mire.” Éntőlem tudta meg, hogy Ady

ÍRÓK BEMUTATÓ SZÍNHÁZA

AZ ESKÜTÉRI HELIKONBAN
Ünnep- és vasárnap délelőtt TELEFON-SZÁM: 33-35.

Április 15-ikén és 22-ikén, vasárnap d. e. 10 órakor

A MŰHELYBEN

Rövid színekép I felvonásban. ♦♦ Írta: ADY ENDRE. ♦♦ Rendező: Toronyi Imre.

A szerkesztő	Bánky Róbert * Széchenyi-Székház tagja	Nadassy	Vándor Andor * Magyar-Székház tagja
A barát	Toronyi Imre * Magyar-Székház tagja	1. alak	Öbroy Ferenc
Köve: asszony	Bocskányi Paula * Keresztény-Székház tagja	2. alak	Rejtő Jenő
Tisztító	Maklár Zoltán * Keresztény-Székház tagja	3. alak	Szendrei Endre
Célmás ember	Kabos László * Magyar-Székház tagja	4. alak	Fajor István
		Szedőgyerekek	Hibola Béla

ADY ENDRE: HARC A NAGYÚRRAL

Elmondja: SUGÁR KÁROLY

HÁZ AZ ERDŐBEN

Tragédia I felvonásban. ♦ Írta: MÓRICZ ZSIGMOND. ♦ Rendező: Toronyi Imre.

Öreg asszony	T. Halmi Margit	A paraszt	Doktor János
Asszony	Bocskányi Paula * Keresztény-Székház tagja	Csendőrobróster	Kabos László
Vadór	Toronyi Imre * Magyar-Székház tagja	Kislány	Vajok Rózsika
Öreg vadór	Maklár Zoltán * Keresztény-Székház tagja	1. csendőr	Öbroy Ferenc
		2. csendőr	Szendrei Endre

VITÉZ MIHÁLY A HALÁL RÉVÉN

Látomás. ♦♦ ♦♦ Írta: KUNCZ ALADÁR. ♦♦ ♦♦ Rendező: Toronyi Imre.

Csokonai Vitéz Mihály	Kabos László	Dr. Szeghy János, orvos	Doktor János
Domby Márton	Toronyi Imre * Magyar-Székház tagja	Erzsébet illusztráció	Bocskányi Paula * Keresztény-Székház tagja

Bevezető előadást tartanak:
15-én: NAGY ENDRE ♦♦♦♦ 22-én: DUTKA ÁKOS

JEGYEK: minden jegy ára 1000.- korona. Az előadás tiszta jövedelmét és a tetszéseszerinti elővétel díjakat az **Ady síremlék javára** adja a színház. Jegyek elővételben a Nyugat szerkesztőségében (Vilmos császárt-ut 51) 12-2 óra közt, az előadás napján a Helikon jegypénztáránál kaphatók.

„színeképében” a pár mondatos 2. személyt Rejtő Jenő alakította, aki mint színész kezdte, és csak később lett belőle a népszerű P. Howard.

Móricz Virág, akit édesapja mint kicsi lányt elvitt magával erre az áprilisi matinéra, kérdezősködésemre annyit mondott, hogy *a Ház az erdőben* c. darabot Móricz tulajdonképpen az EXL Bűhne társulatának szánta. Ez a német nyelvű színházi vállalkozás (nálunk is vendégszerepeltek) kizárólag falusi témájú darabokat és vaskos parasztribozatokat játszott. Házi szerzőjük Anzengruber volt, de a kortárs Schönherr egyik darabját is műsorra tűzték.

Az előadásból - akkor, a húszas évek

elején - *A fekete kolostor* írójának ez a pár sora maradt meg emlékezetemben: (Csokonai Vitéz Mihály a legnagyobb nyomorban szenved. Haldoklik. Csak egy hűséges barát virraszt ágya mellett, Domby Márton) Domby: Én zárjam szemedre a fényt, a jóságot, az egyetlen édes derűt és boldogságot, ami belőle életemre sugárzott... Ki szán meg? Ki gyászol majd?... Ó, szegény Csokonai, szegény Magyarország!...

Ez a fehér terror napjaiban furesán, jóslatszerűen hangzott, és erre célzott bevezető előadásában Nagy Endre és Dutka Ákos is.

THÉÂTRE

REVUE MENSUELLE
DE L'ASSOCIATION HONGROISE
DE L'ART THÉÂTRALE

Directeur: IVÁN BOLDIZSÁR
Rédacteur-en-chef: MÁRIA CS. TÖRÖK

Résumé

Ferenc Hont: L'art dramatique et action.

Fragment du livre à paraître de l'auteur qui précise les problèmes de principe de l'art dramatique sous forme de dialogues platoniciens.

**Péter Molnár Gál:
Le cirque de Tamás Major**

Tamás Major est parmi les plus originalement doués de la génération aînée des acteurs et metteurs en scène. Dernièrement il transposa ses expérimentations théâtrales dans le domaine du cirque. L'auteur présente la croissance de cette personnalité très originale en partant de son jeune âge et il en ressort que cette façon d'approche du cirque et aliénatrice n'est pas tout à fait de date nouvelle chez l'artiste.

**András Pályi:
Oedipe 1970**

L'année dernière, deux théâtres de province et un de Budapest prirent la tragédie de Sophocle sur leur programme. Les trois présentations diffèrent fondamentalement dans leur style et conception. Le Théâtre de Győr adopta une conception romantique, le Théâtre de Madách de Budapest y mêla les éléments de style étranges du No japonais et de l'art dramatique asiatique, tandis que le Théâtre de Debrecen présenta une soirée théâtrale avec une adaptation complexe de trois oeuvres de Sophocle, l'Oedipe Roi, Oedipe à Colon et l'Antigone, en mettant l'accent sur l'humanité d'Oedipe.

**Alfréd Lux:
Madách aux quatre coins du pays**

La Tragédie de l'Homme d'Imre Madách prend vie en général sur des scènes vastes et le plus

souvent spectaculaires. Cette fois, le Théâtre de Madame Déry qui porte le théâtre dans les petites villes et villages de la province se décida pour une conception tout à fait nouvelle avec sa présentation du caractère d'un théâtre intime.

**Mária Angyal:
Andor Ajtay – dans un rôle double**

Le Théâtre National de Szeged, au Sud de la Hongrie, présenta « Avant le déclin du jour » de Hauptmann. Le rôle du Conseiller Clausen a été tenu par le metteur en scène Andor Ajtay. Dans, cette causerie il raconte des nombreuses occasions de sa vie où il s'était rencontré avec ce rôle.

**Anna Földes:
Chorégraphe devenu metteur en scène**

Le chorégraphe du Théâtre National Károly Szigeti fut dans cette saison l'homme-clé de deux présentations à Budapest. Dans cet interview il nous raconte d'avoir débuté dans sa carrière par des recherches dans la matière chorégraphique du peuple hongrois et des pays voisins et c'est pour le première fois qu'il a fait une mise en scène de son propre chef en présentant le « Deuil » de László Németh.

**András Pályi:
Le théâtre de la passion socratique**

La présentation « dramatique » de Platon au « 25e Théâtre » avec la plaidoirie de Socrate revient sur notre tapis cette fois pour une analyse complexe de la conception du metteur en scène et de sa réalisation par les acteurs. Jenő Horváth a mis sur scène avant tout le drame de l'esprit conséquent et de la responsabilité du citoyen. Le Socrate de Péter Haumann est un possédé de la passion de la logique, son jeu est d'une intellectualité pure.

**Katalin Saád:
L'emplacement du jeu et spectacle**

Ágnes Gyarmathy est l'artiste dessinateur-projeteur des décors et costumes du Théâtre de Debrecen, dans l'Est de la Hongrie. L'auteur analyse les tableaux scéniques qu'a faits jusqu'à présent la jeune artiste et trouve que Gyarmathy, parmi les artistes-décorateurs hongrois, est une des plus originales et des plus modernes.

Après les critiques (Interview avec Imre Kerényi)

La présentation de la comédie de Gribojedov intitulée « La raison comporte des inconvénients » au Théâtre Madách n'a pas reçu beaucoup d'approbation de la part des critiques.

C'est surtout la conception du metteur en scène qui fut repoussée. Imre Kerényi, dans cet interview, expose en détail sa conception originale et les causes pour lesquelles la représentation n'a pas donné l'authenticité à cette conception.

**Aurél Varannai:
Une tragédie hongroise de Blackwell**

Le diplomate anglais du XIXe s. avait passé les années de 1840 en Hongrie et écrivit une tragédie sur les expériences et événements qu'il y avait vécus. Ce drame est tombé complètement dans l'oubli. L'auteur de cet article vient de retrouver un exemplaire de la première édition il y a plus de cent ans et relate maintenant de la tragédie intitulée Rudolph of Varosnay.

**István Jász:
Snap-shot de la Suisse avec Dürrenmatt**

L'article présente quelques troupes et représentations estimées caractéristiques de la Suisse et relate d'un interview radiophonique avec Dürrenmatt auquel l'auteur de l'article a participé.

**László Kolozsvári Papp:
De l'histoire et du présent de six théâtres hongrois en Roumanie**

Les millions de Hongrois vivant en Roumanie ont six théâtres dans les différentes contrées de la Transylvanie. L'article traite du passé et des caractéristiques de ces théâtres.

**Erzsébet Berkes:
De l'Âne Vert à la Fille d'Agre**

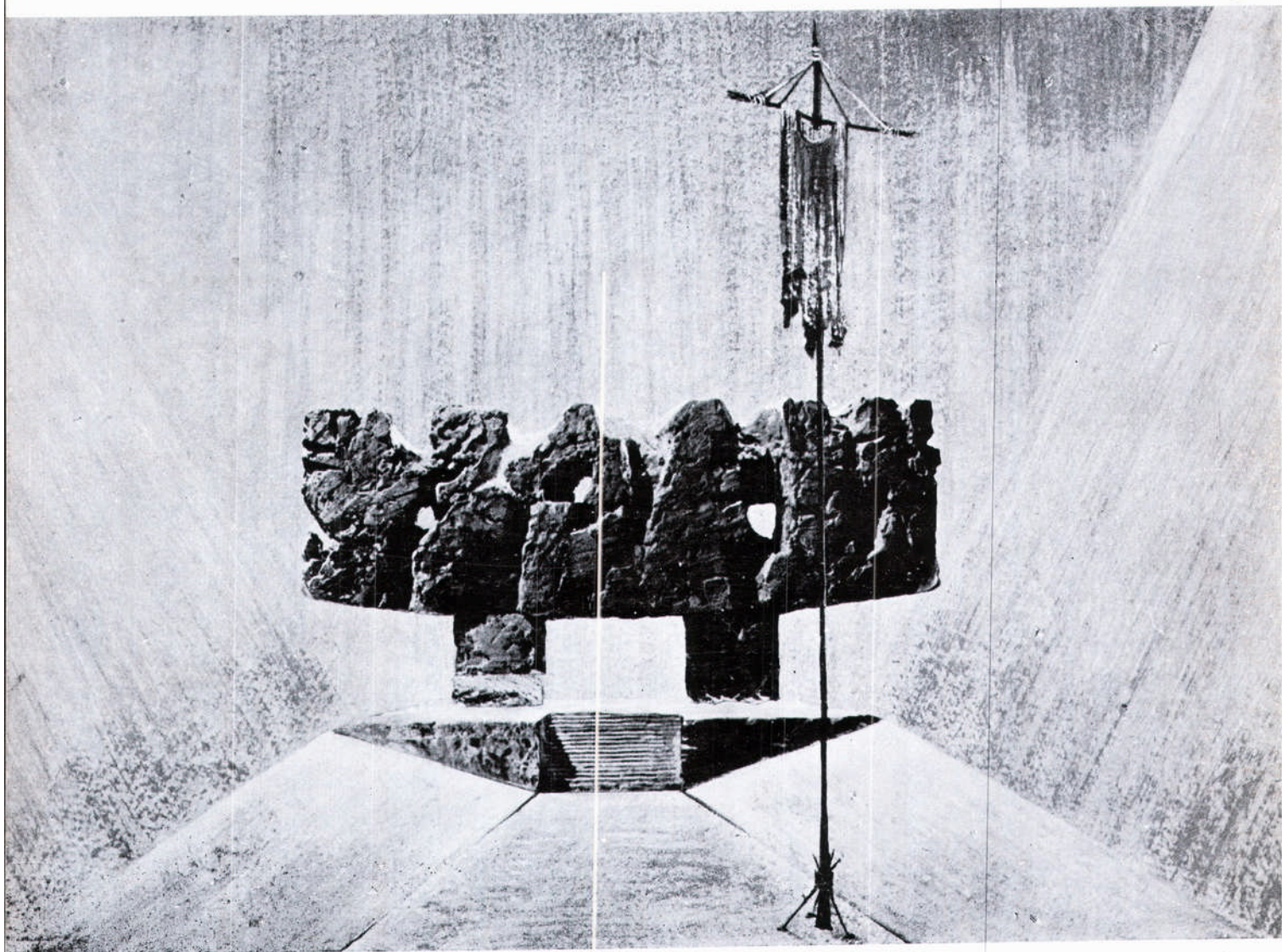
Ödön Palasovszky fut dans les années de 1920-1930 un des promoteurs les plus féconds des aspirations avantgardistes. Ses initiatives furent, pour la plupart, de courte durée dans les milieux de cette époque réactionnaire et conservatrice vu leur parti pris pour la politique de gauche.

**Árpád Árcay:
„Eve fut ce rôle...“**

La Tragédie de l'Homme d'Imre Madách est le plus grand drame philosophique hongrois. Le premier rôle féminin de cette oeuvre dramatique Eve, fut interprété en langue étrangère pour la première fois par l'artiste roumaine Agathe Barsescu à Hambourg dans les années de 1890.

Tibor Hegedűs: Une vieille affiche de théâtre—souvenirs anciens

Ára: 12,— Ft

GYARMATHY ÁGNES DÍSZLETTERVE A GÖRÖG TRAGÉDIÁKHOZ (DEBRECENI CSOKONAI SZÍNHÁZ)